

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

UDK: 378 (497.7)

ISSN: 1409-9187

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2015/2016
ANNUAL MISCELLANEOUS
COLLECTION

ФАКУЛТЕТ ЗА
ОБРАЗОВНИ НАУКИ

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ANNUAL MISCELLANEOUS
COLLECTION
2015/2016**

ГОДИНА 6

VOLUME VI

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCE**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ
YEARBOOK
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCE**

За издавачот/ For publisher
Проф.д-р Соња Петровска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Кирил Барбареев
проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Соња Петровска

Редакциски одбор

проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Снежана Јованова Митковска
проф. д-р Емилија Петрова Горгева
проф. д-р Стеван Алексоски
проф. д-р Блаже Китанов
проф. д-р Никола Смилков
проф. д-р Виолета Николовска
доц.д-р Трајче Стојанов
доц. д-р Деспина Сивевска
доц. д-р - Ирена Китанова
доц. д-р Даниела Коцева

Главен и одговорен уредник /
проф. д-р Снежана Ставрева
Веселиновска

Технички уредник

доц. д-р - Верича Јосимовска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Снежана Кирова
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров

Editorial board

Prof. Blazo Boev, Ph. D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph. D.
Prof. Kiril Barbareev, PhD
Prof. Dejan Mirakovski, PhD
Prof. Sonja Petrovska, PhD

Editorial staff

Prof. Snezana Mirascieva, PhD
Prof. Snezana Jovanova Mitkovska, PhD
Prof. Emilija Petrova Gorgeva, PhD
Prof. Stevan Aleksoski, PhD
Prof. Blaze Kitanov, PhD
Prof. Nikola Smilkov, PhD
Prof. Violeta Nikolovska, PhD
Docent Trajce Stojanov, PhD
Docent Despina Sivevska, PhD
Docent Irena Kitanova, PhD
Docent Daniela Koceva, PhD

Managing editor

Prof Snezana Stavreva
Veselinovska, Ph.D

Editor in chief

Docent Verica Josimovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Snezana Kirova
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov

ISSN 1409-9187

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Address of the editorial office
Goce Delcev University – Štip
Faculty of philology
Krstе Misirkov 10-A
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Снежана СТАВРЕВА-ВЕСЕЛИНОВСКА

Еколошкото образование и воспитание во функција на одржливиот развој од агол на социјалната екологија 5

Снежана СТАВРЕВА-ВЕСЕЛИНОВСКА, Соња ПЕТРОВСКА

Поттикнување на мисловните активности и креативноста на учениците во процесот на активното вклучување на учениците во наставата по природни науки 17

Емилија ПЕТРОВА-ЃОРЃЕВА, Ирена КИТАНОВА

Фактори кои влијаат на појавата на асоцијално однесување кај младите 33

Снежана МИРАСЧИЕВА

Наставата како биполарен / интеракциски процес 41

Даниела КОЦЕВА

Културата, културните разлики и предрасуди 49

Снежана ЈОВАНОВА-МИТКОВСКА

Логичко-мисловни операции неопходни за формирање на почетните математички поими 59

Стојко СТОЈКОВ

Македонското малцинство во Бугарија од признавање кон негирање 1948 – 1989 . 67

Верица ЈОСИМОВСКА

Конспиративно стационарно згрижување и лекување на територијата на Македонија во периодот 1941-1944 87

Ленче НАСЕВ

Пристапи кон совладување на музичката писменост 99

Јованка ДЕНКОВА

Анималистичкиот роман „Дивиот пес“ од Видое Подгорец 105

Оливер ЦАЦКОВ

Зградата на Ректоратот во Штип, објект што ги поврзува минатото, сегашноста и иднината 115

Маја ŽМУКИЌ

Bitnost odgojnih zadataka u nastavi likovne culture 119

Маја ŽМУКИЌ

Metodička organizacija i važnost uskladenosti nastavne jedinice, likovne oblasti, likovne tehnike, likovnog problema i motiva..... 129

Лидија ГИГОВА

Менаџерските и лидерските функции на наставникот во основно училиште како фактори за унапредување на развојот на педагошката пракса 139

Блаже КИТАНОВ, Ирена КИТАНОВА

Писмата на Антоан де Сент Егзипери до мајка му 151

МЕНАџЕРСКИТЕ И ЛИДЕРСКИТЕ ФУНКЦИИ НА НАСТАВНИКОТ ВО ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ КАКО ФАКТОРИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА ПЕДАГОШКАТА ПРАКСА

Лидија Гигова¹

Апстракт: *Како наставникот успешно да го планира, организира, води и контролира воспитно-образовниот процес?* е прашање кое претставува најголем нивен предизвик. Ова претставува клучен проблем за секоја индивидуа која се занимава со оваа професија, а самиот одговор на ова прашање е насочен кон тоа како можат поединците најдобро да ги развијат и негуваат сопствените менаџерски и лидерски функции. Дали и колку наставниците се оспособени и вешти ефикасно и ефективно да менаџираат во своите училници е систематско прашање за нашиот образовен систем кој се реформира последниве децении. Практиката ни покажува дека наставниците повеќе внимание посветуваат на формалното образование, стручните знаења, а помалку на личниот развој што претставува предуслов за секој иден професионален развој. Од тие причини, сведоци сме од многу формализирани делувања во основните училишта. Со континуируваниот развој на способностите на наставниците за менаџирање и водење ќе се остварат и крајните цели на училиштето - учениците во училиштето да добијат квалитетна и ефикасна настава.

Клучни зборови: *менаџирање, лидерство, улога на наставник, квалитетна настава, комуникација.*

MANAGEMENT AND LEADERSHIP FUNCTIONS OF PRIMARY SCHOOL TEACHER AS A FACTOR TO PROMOTE THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL PRACTICE

Lidija Gigova²

Abstract: How teacher can successfully plan, organize, lead and supervise the educational process? It is a question that is their biggest challenge. This is a key problem for any individual who is engaged in this profession and the answer to this question is directed at how individuals can best develop and nurture their managerial and leadership functions. Whether and how teachers are trained and skilled to effectively and efficiently manage their classrooms in a systematic issue for our education system reform in decades. The practice shows that teachers pay more attention to formal education, professional knowledge and less on personal development as a prerequisite for any future professional development. For these reasons, we have

¹ Дипломиран професор по одделенска настава, студент на втор циклус студии на Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

² University “Goce Delcev”, Stip, R. Macedonia

seen many actions formalized in primary schools. With the continuous development of skills of teachers in the management and running, they will come true and ultimate goals of the school - students at the school to receive quality and effective teaching.

Key words: *management, leadership, role of teacher, quality teaching, communication.*

1. Вовед

Секој образовен систем тежнее кон целта да има современи училишта во кои ќе работат современи наставници, бидејќи само на тој начин може да се овозможи унапредување на квалитетот на наставата, кој треба да е континуиран и перманентно усовршуван процес. Од тие причини, улогата на наставникот во современите училишта е доста покомплексна во новото време и бара од него да има стручно и експертско познавање во широк спектар на области, способност за ефективно пренесување информации и комуникација воопшто, способност за ефективно управување со времето, создавање клима и др.

Новата филозофија на образованието бара од наставникот да биде лице од доверба, воспитувач, советник, пријател, организатор, координатор, соработник, иноватор, оценувач, контролор, „извршител на ученичките барања“, „продавач на знаења“, „услужен сервис“ за подучување...

Сите барања и очекувања од наставниците не се засноваат на нивните индивидуални карактеристики, знаења, можности, односно дали тие се во можност тоа да го овозможат или не [1].

Тој треба да биде активен во училиштето, но и надвор од него, во воннаставни активности, во културното и јавното дејствување на училиштето. Како едни од најважните професионални улоги на наставникот, покрај останатите, се способноста на наставникот да го менаџира воспитно-образовниот процес и воедно да биде вистински лидер во училницата. Исклучиво, на тој начин, можеме да зборуваме за компетентен наставник, односно наставник кој ќе умее и знае како да ја поттикнува кај учениците желбата за осознавање, учење и развој.

Овој труд ги проучува менаџерските и лидерските функции на наставникот во училиштето, односно способноста на наставникот ефективно и ефикасно да планира, организира, води и контролира воспитно-образовен процес во основни училишта, неговото влијание врз подобрувањето на квалитетот на воспитно-образовниот процес во основните училишта и истиот е дизајниран во три главни дела.

Првиот дел го содржи теоретскиот пристап на проблемот, низ кој теоретски се елаборираат клучните зборови кои се карактеристични за истиот: менаџирање, лидерство, планирање на наставата, организација на наставата, контрола на наставата, квалитетна настава и комуникација.

Вториот дел го содржи севкупниот методолошки приод кон ова истражување, предмет на истражувањето, целта и задачите на истражувањето,

варијаблите, методите и техниките кои се користени во истражувањето, популацијата и примерокот и организацискиот тек на истражувањето, како и хипотетската рамка на истражувањето.

Во третиот дел се претставени резултатите кои се добиени од ова научно истражување, поточно, направена е квантитативна и квалитативна анализа на добиените резултати од одговорите на наставниците во анкетните прашалници. Се надеваме дека сите сознанија и заклучоци од добиените резултати од овој труд ќе најдат широка примена во нашата пракса и истите позитивно ќе влијаат врз подобрувањето на квалитетот на воспитно-образовниот процес.

1.1. Менаџмент во образование - училиште

Последниве неколку децении во сферата на образованието е сè поактуелен и потенциран терминот „училишен менаџмент“ или „менаџмент во училиште“. Ова подрачје е релативно ново и како наука и теорија, но тоа не е случај за неговата пракса. Менаџментот во училиште интензивно се развива последниве децении и го опфаќа целокупниот систем на воспитание и образование, раководење со просветните установи, како и водење на воспитно-образовниот процес во установата.

Современото сфаќање на доброто менаџирање, во прв план, ја истакнува грижата за човечките потенцијали, бидејќи во нив се специфичностите што придонесуваат за квалитетни достигнувања, во сите подрачја, аналогно на тоа и во образованието и во сите образовни институции. Од тие причини, во училиштата менаџирањето повеќе се заменува со терминот лидерство (иако се тоа два различни термини), бидејќи лидерството, односно водството повеќе се поврзува со луѓето, со нивното однесување, начинот на работата, меѓусебната комуникација, мотивација и сл. Успешното водење на луѓето е само едно од многуте способности што еден менаџер треба да ја поседува. Познатиот теоретичар на образовниот менаџмент и водство Tony Bush [2] смета дека нема општоприфатени дефиниции за менаџментот, особено не во образованието, бидејќи неговиот развој се остварува во различни научни подрачја, како што се социологијата, економијата, психологијата и во општиот менаџмент, од што е разбирливо да се истакнуваат неговите различни аспекти, како многу битни. По него, менаџментот во образованието најмногу е ориентиран на утврдување на целите, наспроти водењето кое се карактеризира со влијание на луѓето да се поттикнат на некаква активност, нивното поврзување околу клучните вредности и приближување кон остварување на визијата. Според овој автор, трансформацијата на менаџментот во водството започнува во деведесеттите години на минатиот век и истата провејува низ многубројни нови студии. Пред дваесетина години се пишуваше за менаџментот во образованието, пред десетина години – за менаџмент и лидерството во образование, а денес сè повеќе се пишува за лидерството, односно водството во образованието.

Во литературата за менаџмент во образование се јавуваат повеќе теории кои се класифицирани во шест главни модели на менаџмент во образование [3]:

- *Формален модел*, кој се карактеризира со хиерархиската поставеност во училиштето и како систем кој ги содржи сите елементи кои се меѓусебно поврзани со јасна организациска врска.
- *Колегијален модел*, кој во себе ги интегрира теоретските ставови дека во моќта и донесувањето одлуки треба да учествуваат и вработените (по пат на консензус), а не само директорот на училиштето.
- *Субјективен модел*, кој е насочен повеќе кон индивидуите во училиштето, наспроти организацијата.
- *Двосмислен модел*, се карактеризира со непостојаноста и непредвидливоста, а произлегува од незадоволството од формалниот модел и го развиле Cohen и March. Според овој модел училиштата немаат јасно дефинирани управни цели.
- *Политички модел*, каде што преовладува распределба на авторитет и моќ во групи, кои застапуваат одредени интереси. За жал, во ваквите училишта, конфликтот е често присутен бидејќи преовладуваат интересите на групите.
- *Културен модел*, кој ги потенцира неформалните аспекти на училиштето и е насочен кон сознанието дека во секое училиште има единствена и доминантна училишта култура, но тоа не значи дека индивидуалните вредности се во хармоничен однос.

Сето ова ни укажува дека менаџментот во образованието - училиштето е структуриран од многубројни поединечни процеси со кои полесно се постигнуваат образовните цели, како што се знаењето, вредностите и способностите.

2. Материјал и метод на работа

Предмет на ова истражување беа менаџерските и лидерските функции на наставникот во основно образование, како фактори за унапредувањето на развојот на педагошката пракса.

Целта на ова истражување беше да се добијат продлабочени сознанија за планирањето, организацијата, водењето и контролата на воспитно-образовниот процес во основните училишта, од страна на наставниците во основните училишта, како основни менаџерски функции кои влијаат врз подобрувањето на педагошката пракса, но воедно и да се пронајдат механизми кои директно ќе помогнат во нивното градење и усовршување. Од целта на ова акционо-развојно истражување произлезе и прагматичниот, мултидисциплинарен карактер на истражувањето. Истражувањето имаше општествен карактер, со цел да се дојде до сознанија корисни за образованието воопшто, а преку него и за општеството во целина: според временската насоченост беше современо (со тоа што следењето на

промените значи следење на современите текови во општеството); како и останатите педагошки истражувања и ова беше емпириско (поаѓаше од воспитната пракса и за основа беше земено искуството како фактор); применето (цел на истражувањето беа сознанијата што се добија, да станат применливи и употребливи во конкретни услови); развојно (се надеваме дека ќе придонесе за унапредување, развивање на веќе постоечката воспитна пракса); индивидуално (го реализираше истражувачот); квалитативно (резултатите што се добија се изразени квалитативно); компаративно (направена е споредба на влијанието на воведувањето или не воведувањето на промените во неколку училишта врз воспитно-образовната работа, во правец на задоволување на потребите на младата генерација); дескриптивно (анализата на податоците ни овозможи да дадеме опис на состојбата на часовите во основните училишта во однос на следењето на промените и начинот на менаџирање кај наставниците).

Задачите на истражувањето произлегуваат од основната цел и истите беа насочени кон испитување како наставниците од основните училишта ги изготвуваат планирањата за воспитно-образовниот процес (годишно, тематско и дневно планирање), односно да се направи анализа на нивната структура; да се испита како наставниците го организираат севкупниот воспитно-образовен процес; како и со кои инструменти, наставниците ја вршат контролата на реализираниот воспитно-образовен процес; какви способности и вештини поседуваат при воспоставување добри интерперсонални односи со учениците; дали наставниците ги следат тековите на современите образовни тенденции и применуваат иновативни методи и форми во својата педагошка пракса; на кој начин наставникот обезбедува позитивна училишна клима и култура; какви комуникациски стилови применуваат наставниците во својата педагошката пракса и какви се ставовите на наставниците кои би биле патоказ за одредување приоритети кои би воделе кон подобрување на развојот на сопствените менаџерски функции.

Генералната хипотеза на ова истражување произлегува од проблемот на истражувањето и гласи: степенот на развиеноста на менаџерските и лидерските функции на наставниците од основните училишта влијае врз унапредување на развојот на педагошката пракса.

Помошни хипотези:

1. Се претпоставува дека квалитетното планирање на воспитно-образовниот процес (годишно, тематско и дневно планирање), од страна на наставникот, влијае на унапредување на развојот на педагошката пракса.
2. Се претпоставува дека добрата организација на воспитно-образовниот процес, од страна на наставникот, влијае на унапредување на развојот на педагошката пракса.
3. Се претпоставува дека контролата на реализираниот воспитно-образовен

процес, како еден од клучните фактори кој влијае на унапредувањето на развојот на педагошката пракса не се спроведува доволно во праксата.

4. Се претпоставува дека способноста на наставникот да воспостави добри интерперсонални односи со учениците ќе влијае на унапредување на развојот на педагошката пракса.
5. Се претпоставува дека со примената на иновативни методи и форми при реализацијата на воспитно-образовниот процес ќе се влијае на унапредување на педагошката пракса.
6. Се претпоставува дека способноста на наставникот да обезбедува позитивна училишна клима и култура, влијае на унапредување на педагошката пракса.
7. Се претпоставува дека од комуникацискиот стил на наставникот, односно од стилот на водење кој мотивира, поттикнува, соработува, зависи влијанието врз подобрувањето на педагошката пракса.

Зависните варијабли, кои претставуваат променливи величини и кои се центар во ова истражување се унапредување на развојот на воспитно-образовниот процес во основните училишта.

Независните варијабли ни послужија за опишување, класификација и објаснување на зависните варијабли, а тие се: способноста на наставниците за менаџирање и водење на воспитно-образовниот процес во основните училишта, способност за воспоставување позитивна училишната клима и култура, комуникацискиот стил на наставниците, применетите мотивациски техники во училиштата, интерперсоналните односи на наставникот со учениците.

Во согласност со проблемот и целите на истражувањето, целиот истражувачки процес се реализира со помош на методите кои ќе одговараат на целите на истражувањето, но и на поставените истражувачки хипотези.

Во ова истражување ќе бидат користени следните методи:

1. Дескриптивен метод –
Постапки – Анализа и генерализација – Реализација во сите фази на истражувањето.
2. Каузално-компаративен метод
Постапки – анализа, синтеза и аналогича – Реализација при средување на податоците од анкетните прашалници.
3. Индукција и дедукција
Помошни методи: анализа (собирање податоци) синтеза (донесување заклучоци)

Изборот на методите го услови инструментот кој е потребен за да претставува методолошки осмислено средство што ни овозможи систематски да ги собереме податоците во склад со истражувачките цели и задачи.

За добивање на податоци со кои се истражува зависноста на менаџерските и лидерските функции на наставниците во основните училишта и унапредување

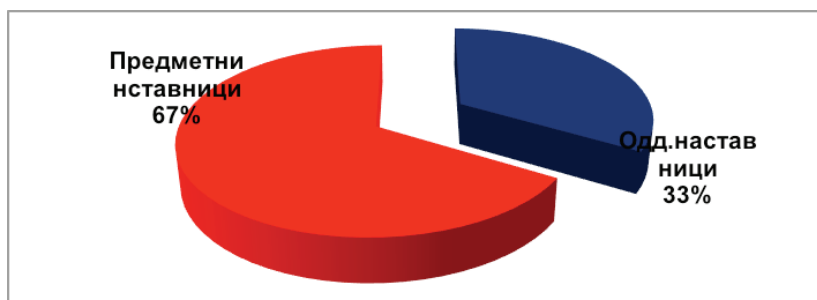
на развојот на педагошката пракса го користевме инструментот - анкетен прашалник.

Во преамбулата на инструментот беше дадено објаснување кое се однесува на потребите и целта на истражувањето, како и упатство за начинот на давање на одговорите на испитаниците. Со цел да се добијат што поискрени и објективни одговори, беше потенцирано дека анкетирањето е анонимно.

Структурата на прашањата во анкетниот прашалник беше разновидна, во однос на давање одговори на поставените прашања. Анкетниот прашалник беше составен од два дела. Првиот дел се однесуваше на основните персонални карактеристики на испитаниците, а вториот дел содржеше прашања со кои се добиваат одговори кои беа во функција на докажување на поставените хипотези со истражувањето.

Ова истражување се реализира при крајот на учебната 2015/2016 година. Истражувањето го реализирав по претходно изработен прецизен план со кој се одредува просторната, временската и содржинската димензија на истражувањето.

Примерокот на истражувањето го сочинуваа одделенски и предметни наставници во основните училишта. Со истражувањето беа опфатени вкупно 239 испитаници, од кои 80 одделенски наставници и 159 предметни наставници (графички приказ 1).

Графички приказ 1:

Процентуална застапеност на наставниците во истражувањето
Graphic display 1: Percentage of teachers in the survey

Основните училишта кои беа опфатени во истражувањето, а за кои претходно беше добиено одобрување за реализација на истото, се: ООУ „Ванчо Прке“ – Штип; ООУ „Тошо Арсов“ – Штип; ООУ „Сандо Масев“ – Струмица; ООУ „Герас Цунев“ – с.Просениково – Струмица; ООУ „Крсте П. Мисирков“ и ООУ „Орце Николов“ – с.Ињево - Радовиш.

При изборот на примерокот за истражување, притоа имајќи ја предвид одредената популација, беше вршен намерен избор на училишта и испитаници

за кои се сметаше дека можат да овозможат целисходна реализација на поставените цели и задачи. Значи, станува збор за намерен примерок, со кој се опфатени вкупно 239 испитаници (табела 1).

Табела 1: Структура на примерок
Table 1: Sample structure

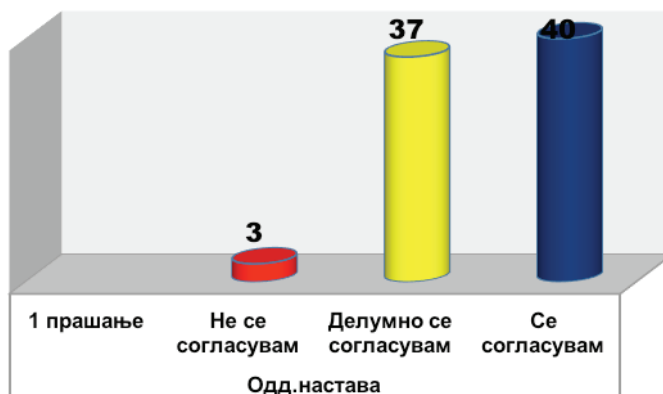
Субпримерок на испитаниците	Основни училишта – градска средина	Основни училишта – рурална средина	ВКУПНО
Одделенски наставници	54	24	80
Предметни наставници	124	35	159
ВКУПНО:	174	59	239

Сите податоци од истражувањето беа внесувани и обработувани со помош на програмата Microsoft Excel, според претходно изработени табели во кои истите се внесуваа.

Со цел да се согледа и дијагностицира моменталната состојба и ставовите на наставниците во однос на развиеноста на нивните менаџерски и лидерски способности, како и начините со кои наставниците го реализираат воспитно-образовниот процес, кои ќе бидат во функција на верифицирање на поставените хипотези, се реализираа сите основни статистички фази: прибирање на податоци, групирање и прикажување на податоците, анализа на податоците и статистичко заклучување. Притоа, како постапки се користеа квалитативната и квантитативната анализа на добиените резултати.

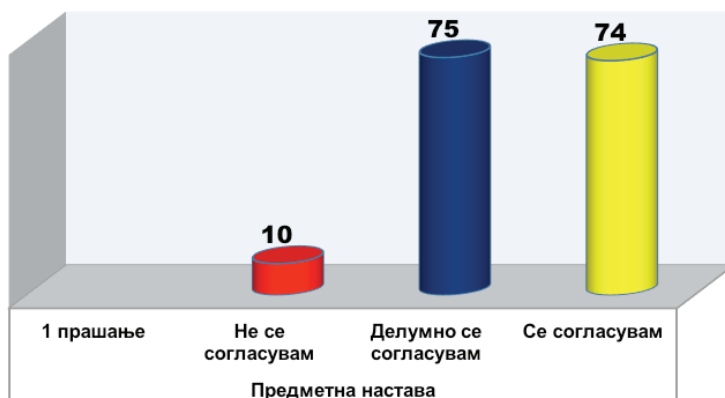
3. Резултати и дискусија

За да се утврдат мислењата на наставниците во однос колку се согласуваат дека од доброто планирање (годишно, тематско и дневно) зависи квалитетната реализација на воспитно-образовниот процес, анализата на резултатите при одговарање на првото прашање во анкетните прашалници покажа дека двете групи на испитаници (одделенски и предметни наставници) имаат слични ставови по однос на ова прашање (графички прикази 2 и 3).

Графички приказ 2: Графички претставени одговори на првото прашање од анкетниот прашалник за одделенските наставници

Graphic display 2: Presented in graphical form answers of the first question of the questionnaire for primary school teachers

Графички приказ 3: Графички претставени одговори на првото прашање од анкетниот прашалник за предметните наставници

Graphic display 3: Presented in graphical answers of the first question of the questionnaire for on the subject teachers

Анализата на резултатите укажува дека мнозинството од испитаните одделенски наставници на ова прашање *целосно се согласуваат* со оваа констатација – 50 % и *делумно се согласуваат* – 46,25 %. Само 3,75 % од оваа група на испитаници *не се согласуваат* со оваа констатација.

Предметните наставници, во малку поголем број (10) – 6,29 % не се согласуваат дека квалитетот на воспитно-образовниот процес зависи од разните видови планирања, од страна на наставникот, наспроти 47,17 % и 46,54 % кои *делумно* и целосно *се согласуваат*. Можеме да заклучиме дека голем дел од испитаниците имаат увид во значењето и влијанието на доброто планирање на воспитно-образовниот процес врз квалитетот на наставата воопшто (графички приказ 4).

И покрај констатацијата дека поголемиот процент од испитаниците афирмативно одговориле на ова прашање, не смееме да го занемариме процентот од 47 % кои се изјасниле со *делумно се согласуваат* и 5 % - со *не се согласуваат*, што укажува дека имаат релативистички став кон истото и успешноста на реализираниот наставен процес не го поврзуваат со внимателното, темелното, доброто планирање кое ги содржи сите елементи кои го сочинуваат истото, а за кое е потребно многу стручно знаење и време на изготвување на планирањето (графички приказ 4).

Графички приказ 4. Процентуален приказ на вкупните одговори на испитаниците на првото прашање

Graphic display 4. The percentage of total respondents answered the first question

Заклучок

Анализата на добиените резултати од спроведеното истражување укажува дека наставниците од истражуваните училишта се свесни за потребата на развиеноста на сопствените менаџерски и лидерски способности и дека истите влијаат врз унапредувањето на педагошката пракса, но за истите не чувствуваат потреба да ги развиваат и усовршуваат.

Се поставува прашањето: *Зошто наставниците не сакаат да го напуштат во целост традиционалниот начин на реализација на наставата и да ја прифатат современата образовна технологија? Дали тоа се должи на недоволното знаење кое наставниците го стекнуваат во образовните*

институции каде се едуцираат, или пак е резултат кој е исклучиво од индивидуални причини (слаба мотивираност, инертност, неприфаќање промени поради нарушување на „зоната на комфорт“...? Според нас, новите барања и филозофија на образованието се засноваат и на индивидуалните карактеристики, но и на општествените цели и барања. Реформите во образованието треба да продолжат, но истите помалку да се формализираат, што значи системски, целисходно да „продираат“ во нашите основни училишта, со цел овој процес на промени да биде ефективен врз наставниците.

Наставниците треба да се едуцираат, константно, во духот на „доживотно учење“ и истото да го прифатат со прифаќањето на професијата. Воедно, треба да се интензивира контролата на воспитно-образовниот процес, од страна на стручни лица, особено во руралните средини, со цел да им се помогне на наставниците кои веќе ја реализираат наставата, но немаат доволно знаења, способности и вештини за реализација на успешна и квалитетна настава. Истовремено, на нашите факултети би требало да се одржуваат повеќе практични работилници, преку кои студентите, идни наставници ќе ја „доживеат професијата наставник“, навремено ќе ги детектираат сите „слабости“ и „предности“, што ќе им помогне при вистинска професионална ориентација и ќе има помалку случаи на наставници кои воопшто не ја сакаат или почитуваат својата професија. Посебно би сакале да ја истакнеме потребата од обуки кои треба да се перманентни и организирани на различни нивоа - републички, регионални и интерни.

Користена литература

- [1] TECHNOLOGIJA, INFORMATIKA I OBRAZOVANJE ZADRUŠTVOUČENJA I ZNANJA, *NASTAVNIK KAO UZOR, MODEL, IDOL, IDEAL, SIMBOL, VREDNOST, T.J. MERA, SAVRŠENOG I SVESTRANO OBRAZOVANOG ČOVEKA*, [http://www.ftn.kg.ac.rs/konferencije/tio6/radovi/1\)%20Uvodni%20referati/PDF/101%20Danilovic%20-%20Nastavnik%20kao%20uzor.pdf](http://www.ftn.kg.ac.rs/konferencije/tio6/radovi/1)%20Uvodni%20referati/PDF/101%20Danilovic%20-%20Nastavnik%20kao%20uzor.pdf)
- [2] Bush, T. (2011); *Theories of educational leadership and management*, London; Los Angeles: SAGE, стр.60-62
- [3] Петковски К.; Китеска Михаилова М.; Левеска Е. (2004); *Алатки и инструменти за функционална самоевалуација на училиштата*; Битола, Херакли комерц, стр. 6-7.